

llonar.

CPT.: *Clavicordi* [«*clavicort*: *clavichordium*», junt amb *l'espineta*, OPou, *TbPu.*, 168; id. encara Lab., 1839] (*clavicordi*, 1868, *SLitCosta*), format amb el ll. *chorda* 'corda musical'; Bernabé Asam ho abreujava ⁵ en *clavi* (DAg.). *Clavicèmbal* [-*alo*, 1868, *SLitCosta*]; *clavicímbol* [1803, Belv., Lab., Verdaguer]. *Claviorgue*.

¹ Sí que existeix un baix llatí *clavarius* com a nom d'una dignitat eclesiàstica, etc., però de data bastant tardana: Du C. (ed. Niort II, 357-8) quasi només en dóna dades del S. xv i algunes del xiv, més una de 1290 i la més antiga, de 1274: això s'ha de considerar, doncs, sobretot llatinització d'un mot italià (*chiavaio*) o francès, no verament llatí; im-¹⁵ porta notar que tot això és en fonts franceses i italianes, no afegint-hi cap dada catalana; i que el mot no deu existir en absolut en la nostra documentació llatina dels Ss. ix-xii sembla comprovat pel fet que Bast.-Bass. l'han omès del tot. També a Eiv. ²⁰ 'l'administrador d'arròs, oli, pólvora i altres vitualles del comú' en les Constitucions del S. xvii (DAg., § 2); i a Menorca «*clavari*: clavier ou trésorier ou caissier» en el dicc. de Febrer Cardona. —

² És veritat que cal exceptuar-ne dues de les dades ²⁵ més antigues: «al honrat En Pere Bos, *clavari* de les imposicions de la ciutat de Barchinona», en el *Libre de Deliberacions* de l'Arxiu Municipal, 1350-1351, fº 35v; «los comptes dats per l'onrat P. de Ciges, *clavari*, del temps que ha regida la dita *clavaria*» a. 1391, *Ardits* I, 20. Potser també és barceloní, però ja no és clar, el doc. més antic, «cas-³⁰ cun dels dits *clavaris* face sagrament --- que bé e lleyalment se haurà en les affers de la dita *clavaria*», Mem. de Capmany II, 116; dades tan tardanes com la del rossellonès Andreu Bosch: «Oficis --- lo de *clavari* és sobre los comptes y les exaccions dels débits de les Universitats», *Títols d'Honor* (1628), 425, és clar que ja no compten geogràficament. —

³ En temps d'aquest i de Cauliac encara no es devia ⁴⁰ usar gens el llatinisme *clavicula*; OPou no el porta enlloc i tradueix *claviculae*, *tugula*, *claves* per «les anses del coll»; en canvi sí que registra el mot per a les dels instruments músics («les *clavilles*: col-⁴⁵ labus», junt amb *lo arquet*, després de «viola de arc»); per a «la *clavilla* que atura la roda ab lo ex: embolium» i com a terme anatòmic (*TbPu.*, 260, 16, 251, 262). — ⁴ Més dades sobre *clavilla*, BDC XI, 93; XII, 23, 77; XIV, 18; XIX, 115. I a l'article *clivilla* d'AlcM. — ⁵ Moll ens fa saber que a Tremp i a Alàs li han dit *klábige*. No n'hi ha confirmació enlloc, però no ho neguem: serà una alteració local del tipus de *llúdriga*, *sàpiga*, etc. — ⁶ Detallo alguns apunts que en tinc: «el lloc dit *la Clau del Pla* és una *clau* (de propietat) que es fica dins el Vedat de Rocabrúna» a Oló (Bages), setembre 1935; «el Molí de la Bauma és una *clau* <'illa'> que té el terme de Prats de Lluçanès dins del d'O-⁵⁰ ristà», 1935; «la *clau* de Montmany» 'illa' pertanyent a Taradell; «a prop de Can Vint-i-nou hi ha ⁶⁰

un serrat que en diuen *La Clau*, dit així perquè hi toquen tres propietaris», Sta. Eulàlia de Riuprimer», 1935. Després ho vaig sentir molt per la Baixa i Alta Cerdanya, el Cardener, la Selva, el Montnegre, etc. *La Clau* a Vallcebolera NL i tot seguit explicat alhora com a fr. *enclave* 'illa', i com a 'entrant d'un terme', 1959; *Camp de les Claus* a Er «fa *claus* ('entrants') en forma d'una *clau*, o 'enclaves', 1959; «Cal Joandó i Cal Teró són a *la clau* que el terme fa prop de Preixana», Navès Baix, 1964; en una llista d'afrontacions del terme de Gósol, datades de 1728, llegeixo el 1964 que en els pendents de Pedraforca va a «la Roca Llarga, d'aquí fa una *clau*, que recula dret a la Roca del Call, dret a la Roca de Ricament». Mn. Mirambell, el vigatà o lluçanès que fou molts anys Rector de Sant Martí Sescgueioles, entre Segarra i Anoià, va publicar c. 1810-30, una petita monografia del seu terme (opuscle imprès, BdcAt.), on p. 11, es llegeix del terme de La Manresana (llogaret agregat a aquella parròquia, vora la carretera que d'allí anava a Bna.); «este término, de poniente, se extiende a manera de una manga, nombrada *la Clau Real*, cosa de dos leguas, esto es, desde la ermita de Sant Armentol al castillo de Montesquiu» (p. 11); i el mapa anex mostra, a part d'aquesta *clau*, una altra, *la Clau de Miralles*, paral·lelogram de forma no tan allargassada, limítrofa amb el terme de Miralles. — ⁷ Tals creacions verbals han tingut curs popular també entre nosaltres. Els pagesos d'Olius (1964) em deien que «la masia Les Comes ja és d'Olius, però està *enclavada*» o sigui que fa un entrant dins el terme de Solsona. A Navès Baix m'explicaven que «(el terme de) Pegueroles és molt *klayfikats*: en efecte fa moltes *claus* i reclaus (mapa I. G. C., 21-24 x 58-00) i s'interna profundament dins el municipi de Montmajor. Aquest verb és el mateix que les *VidesR* i les *Lleg.RimSevilla* usen per a 'crucificar' 'clavar amb *claus* a la creu'. Veus aquí, doncs, una altra prova evident d'intervenció de *clau* m. (CLAVUS) d'on ve el verb *enclavar* i el francès *enclaver*.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *clauada*, *clauassa*, *clauer*, *claver* 'portaclus', *portaclus*, *clavera*, *claver* i *clavera* 'majordom, -oma', *claveria*, *claveta*, *clavar*, *clavadura*, *clavari*, *clavaria*, *clavariatge*, *clavariat*, *clavariessa*, *Claver*, *clavilla*, *cavilla*, *clavillar*, *claviller*, *clavier*, *clavia*, *clàvia*, *clavilleria*, *clavilló*, *clavillot*, *clavó*, *conclau*, *conclavi*, *conclavista*, *clau* 'entrant o illa que forma un terme o jurisdicció dins el territori d'un de veí', *enclau*, *enclavament*, *enclava*, *aclau*, *enclavar*, *besclau*, *clavicula*, *clavicular*, *claviculat*, *reclau*, *contraclau*, *desclavillar*, *desclavillat*, *enclavillar*, *enclivellar*, *enclivillar*, *desenclavillar*, *enclavillonar*, *clavicordi*, *clavi*, *clavicèmbal*, *clavicímbol*, *claviorgue*.

Clauada, *clauassa*, V. *clau* f. *Claudàtor*, V. *cloure*